



KATEDRA I KLINIKA PNEUMONOLOGII I ALEGROLOGII

GDAŃSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY

Kierownik: profesor dr hab. med. Ewa Jassem

Ocena rozprawy doktorskiej
Ocena skuteczności autorskiego programu terapii behawioralno-logopedycznej
w leczeniu chorych z przewlekłym kaszlem
opornym na leczenie farmakologiczne
autorstwa lekarz Doroty Rojek

Przewlekły kaszel jest coraz lepiej rozpoznany problem. W ostatniej dekadzie ukazało się kilka międzynarodowych podsumowań i zaleceń dotyczących postępowania w przypadku przewlekłego kaszlu. Pomimo lepszego zrozumienia patofizjologii objawu oraz określenia roli leków przeciwkaszlowych nadal u znaczącego odsetka chorych nie udaje się uzyskać poprawy. Szereg doniesień wskazuje na korzystną rolę stosowania metod niefarmakologicznych w takich przypadkach. Są to między innymi terapie behawioralne połączone z modulowaniem emisji głosu i toru oddechowego. Dotychczas, wg mojej wiedzy nie powstały w naszym kraju ustrukturyzowane procedury, które w powtarzalny sposób mogłyby być stosowane w codziennej klinicznej praktyce. Z dużym zainteresowaniem przyjąłam zatem możliwość oceny programu terapii behawioralno-logopedycznej zaproponowanego przez Doktorantkę.

Uważam, że podjęcie tematu niefarmakologicznego leczenia chorych na przewlekły kaszel jest aktualne i niesie potencjalnie znaczące korzyści dla chorych.

Praca ma typowy układ, jest obszerna, a omawiane zagadnienia przedstawione są szczegółowo i wyczerpująco.

We wstępie Doktorantka prezentuje obecny stan wiedzy na temat przyczyn i postępowania w przypadku przewlekłego kaszlu. W przejrzysty sposób wykazuje potrzebę opracowania metod prowadzących do odtworzenia lub poprawy zaburzonego toru oddechowego, funkcji krtani i głosu. Metoda zaproponowana przez Doktorantkę zawiera cztery komponenty – edukację, techniki hamujące kaszel, w tym – trening oddechowy i naukę świadomej kontroli kaszlu, higienę głosu i krtani oraz interaktywne wsparcie chorego. Wszystkie cztery interwencje zostały przez Doktorantkę przejrzysto opisane. W tej części pracy znalazło się



KATEDRA I KLINIKA PNEUMONOLOGII I ALERGROLOGII

GDAŃSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY

Kierownik: profesor dr hab. med. Ewa Jassem

wyczerpujące uzasadnienie wyboru technik oraz wyjaśnienie, które zaburzenia związane z przewlekłym kaszlem wymagają tych interwencji.

Doktorantka przedstawiła pięć celów pracy. Cele te są jasno sformułowane i ich zasadność nie budzi wątpliwości. Znalazły się wśród nich następujące punkty – opracowanie autorskiego programu terapii behawioralno-logopedycznej (TB-L) oraz ocena skuteczności tej interwencji u chorych na przewlekły kaszel oporny na leczenie. Kolejne cele obejmowały ocenę stanu rynologicznego chorych oraz współwystępowanie wybranych schorzeń, których obecność mogła mieć wpływ na wynik terapii. Ostatnim celem było określenie wpływu wymienionych parametrów na wyniki TB-L. Całość wydaje się bardzo spójna i umożliwiająca rzetelną ocenę roli TB-L w postępowaniu z chorymi na przewlekły kaszel oporny na leczenie. Projekt badania uzyskał zgodę Komisji Bioetycznej nr KB/218/2015.

Badanie przeprowadzono w Klinice Otolaryngologii Wydziału Lekarsko-Stomatologicznego WUM. Zostało ono zarejestrowane w Rejestrze Badań Klinicznych – NCT 03457610). Analizą objęto 30 chorych na przewlekły kaszel diagnozowanych i leczonych w Klinice Chorób Wewnętrznych, Pneumologii i Alergologii UCK WUM, którzy spełniali kryteria włączenia i wyłączenia do badania, przy czym kryteria te zostały jednoznacznie określone. Dane do analizy były zbierane prospektywnie.

W części dotyczącej metodologii Doktorantka szczegółowo i wiarygodnie przedstawia etapy tworzenia terapeutycznego programu. Wysoko oceniam rzetelność i dbałość o naukowe podstawy przy ostatecznym wyborze rodzaju interwencji. Program terapii realizowano w trakcie 8 spotkań – dwóch indywidualnych wprowadzających sesji i sześciu warsztatów grupowych. Grupy składały się z pięciu uczestników i trwały 60 minut. Spotkania odbywały się raz w tygodniu.

Autorka przyjęła kilka kryteriów oceny skuteczności zaproponowanej przez siebie interwencji, wśród nich – cztery obiektywne i jedno kryterium subiektywne. W mojej ocenie kryteria te umożliwiły rzetelną określenie efektywności TB-L. Dodatkowym atutem mogło być zastosowanie kaszloimetru, jako narzędzia w wiarygodny sposób dokumentującego zmiany
w



KATEDRA I KLINIKA PNEUMONOLOGII I ALEGROLOGII

GDAŃSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY

Kierownik: profesor dr hab. med. Ewa Jassem

częstości i natężeniu kaszlu, zdają sobie jednak sprawę z obiektywnych trudności związanych z pozyskaniem takiego sprzętu.

Na podkreślenie zasługuje szczegółowy opis każdej z zastosowanych w badaniu metod. Potwierdza to kompetencje Autorki i Jej doskonałe przygotowanie do podjęcia badania.

Wyniki uzyskane przez Doktorantkę uznaję za ciekawe i potencjalnie istotne dla poprawy opieki nad chorymi na przewlekły kaszel oporny na leczenie farmakologiczne. Nawet sama charakterystyka chorych dostarcza interesujących informacji. Doktorantka wykazała, że u niemal wszystkich występowały dwie lub więcej przyczyny kaszlu. Potwierdza to wcześniejsze obserwacje (z innych krajów) i ma istotne znaczenie praktyczne, bowiem identyfikacja wszystkich przyczyn objawu może w zasadniczy sposób wpływać na skuteczność postępowania terapeutycznego. Za szczególnie wartościowe uważam (poza samym utworzeniem programu TB-L) potwierdzenie znamiennej poprawy w nasileniu kaszlu w skali VAS i kwestionariuszach jakości życia. Co ciekawe sukces terapii był częściowo zależny od współwystępujących chorób oraz odmierności rynologicznych. Może to potwierdzać zasadność indywidualizowania terapii u chorych na przewlekły kaszel oporny na leczenie farmakologiczne. Natomiast ocena wrażliwości prognozy odruchu kaszlowego po prowokacji kapsaicyną była niejednoznaczna (bardzo podoba mi się komentarz do tego wyniku jaki Doktorantka przedstawiła w części Dyskusja). Ponadto wśród wyników szczególnie warta podkreślenia wydaje się wysoka ocena terapii przedstawiona przez samych chorych. Na uwagę zasługuje także duża skuteczność procedury w opinii chorych. U prawie 40% spośród nich nastąpiła całkowita bądź wyraźna poprawa, chociaż u 20% nie uzyskano jakiegokolwiek zmiany. Na tle wyników uzyskiwanych w farmakologicznym leczeniu przewlekłego kaszlu należy uznać skuteczność TB-L za bardziej niż zadowalającą.

Z dużym zainteresowaniem przeczytałam dyskusję, w której Doktoranta konfrontuje uzyskane przez siebie wyniki z analizami opublikowanymi przez innych autorów. Warto przy tym wspomnieć, że swoje rozważania Doktorantka oparła na dobrze dobranych i aktualnych 295. pozycjach piśmiennictwa. Dyskusja prowadzona jest w sposób interesujący i jest oparta na aktualnie dostępnej wiedzy. Ta część pracy pokazuje, że Doktorantka jest dojrzałym



KATEDRA I KLINIKA PNEUMONOLOGII I ALEGROLOGII

GDAŃSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY

Kierownik: profesor dr hab. med. Ewa Jassem

badaczem z rozległą wiedzą umożliwiającą swobodne komentowanie wyników swojej pracy i wyciągnięcie wartościowych wniosków, które ujęła w dziewięciu punktach.

Podsumowując zaproponowany przez Doktorantkę program terapii B-L oraz wyniki wskazujące na jego efektywność, bezpieczeństwo i akceptację przez chorych uważam za bardzo silną stronę dysertacji. W mojej opinii przedstawiona praca stanowi doskonałą podstawę do kontynuowania badania z uwzględnieniem większej liczby chorych i z zastosowaniem losowego doboru chorych do grupy z interwencją (TB-L) i leczonej standardowo.

Doktorantka nie ustrzegła się drobnych błędów – w streszczeniu, w sekcji wyniki podkreśla, że obecność u badanej grupy chorób współwystępujących „nie miała wpływu na uzyskane wyniki”, a „Analiza porównawcza pacjentów, u których uzyskano poprawę, w porównaniu do pacjentów bez poprawy, pokazała, że uzyskany wynik terapii nie był zależny od współistnienia innych określonych schorzeń”. Tymczasem z treści pracy i wniosków wynika, że jednak taki wpływ stwierdzono – rozdział 5.4.1, tabela 45 czy wnioski - punkty 7 i 9.

Ponadto wśród dziewięciu wniosków, które przedstawia w ostatniej części pracy piąty stanowi raczej powtórzenie wyników pracy i w mojej opinii można rozważyć przeredagowanie zwłaszcza jego pierwszej części, gdyby miała się pojawić w publikacji.

Wymienione niedociągnięcia w niczym nie zmniejszają wartości pracy. Zarówno wartość poznawcza, jak i potencjalny wpływ zastosowania TB-L na codzienną kliniczną praktykę wydają się być istotne. Końcowe wnioski (analizowane w całości), które Doktorantka prezentuje w podsumowaniu dysertacji są spójne z założeniami pracy i osiągniętymi wynikami. Są one sformułowane ostrożnie i wskazują na dojrzałość Doktorantki w ocenie uzyskanych danych.

Podsumowując, rozprawę doktorską *Ocena skuteczności autorskiego programu terapii behawioralno-logopedycznej w leczeniu chorych z przewlekłym kaszlem opornym na leczenie farmakologiczne* autorstwa *lekarz Doroty Rojek* oceniam wysoko zarówno w wymiarze poznawczym, jak i aplikacyjnym. Ta rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule



KATEDRA I KLINIKA PNEUMONOLOGII I ALERGologii
GDAŃSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY

Kierownik: profesor dr hab. med. Ewa Jassem

naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn.zm.) w związku z art. 2179 ust 1 z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018r. poz. 1669 z późn.zm.). Na podstawie powyższej oceny wnioskuję zatem do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego dopuszczenie lekarz Doroty Rojek do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z uwagi na nowatorski charakter przedstawionych zagadnień, doskonały wybór medycznego problemu (problemu, który potrzebuje pilnego rozwiązania) oraz rzetelność i dojrzałość w prowadzeniu naukowego eksperymentu zwracam się do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o wyróżnienie dysertacji.

KIEROWNIK
Ewa Jassem
Kierownik Katedry Pneumonologii i Alergologii
Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego
Profesor dr hab. med. Ewa Jassem

prof. dr hab. med. Ewa Jassem

Gdańsk, 25 stycznia 2021

Gdański Uniwersytet Medyczny
Katedra Pneumonologii i Alergologii
90-214 Gdańsk, ul. Smoluchowskiego 17
tel. 58 584 43 00 fax 58 584 43 10